

Eva Pátková

ZA HRANICEMI SVĚTA

Za hranicemi světa

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

● ■ pointa

Eva Pátková
Za hranicemi světa – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Eva Pátková

ZA HRANICEMI SVĚTA

Příběh o lásce, přátelství a cestě za poznáním

*Mým rodičům,
Vaškovi, Libušce a Míšovi,
babičce Aničce,
Sdružení vytrvalých jamajských palem*

*A vám všem, kteří i v dnešní moderní
a uspěchané době stále věříte, že díky
upřímnému přátelství a bezpodmínečné lásce
našich blízkých dokáže každý z nás překonat
i ty nejtěžší zkoušky, které si pro nás osud
přichystá...*

JARO, LÉTO, PODZIM, ZIMA

Svatava otevřela oči. Probudilo ji cvrlikání ptáků oslavující další krásné podzimní jítro, jež se pomalu začalo rozjasňovat hřejivými slunečními paprsky. Zdál se jí nádherný sen. I když už si nepamatovala, o čem byl, příjemný pocit zůstal. Odhrnula přikrývku na stranu a se zívnutím se posadila na lůžko. S příchodem nového dne myslela na povinnosti, které ji čekají, a ihned vstala, aby nepocítila pokušení znovu zavřít oči a ještě se, byť jen na malou chvíli, vrátit do říše snů.

Oblékla se do bílé lněné košile s červenými ornamenty a dlouhé sukně. Nakonec vklouzla do pohodlných bot. Potichu se natáhla pro hřeben, aby si pročesala světlé vlasy v barvě zralého obilí. Česala je, dokud jí hladce nesplývaly po ramenou jako horský vodopád. Pak z nich upletla dlouhý cop. Dělala to tak každé ráno, neboť to bývalo zvykem u všech svobodných děvčat v osadě.

Z rodiny se vždy probouzela jako první, aby mohla před prací obdivovat každodenní překrásný východ slunce. Vždy stejný, a přesto něčím odlišný. Přikrčila se, vyšla před proutěné obydlí a s rukama v bok se otočila k východu. Sledovala slunce a tmavou oblohu měnící se s přibývajícím světlem na oranžovou, růžovou a světle modrou. Děkovala bohyni Zoře, přezdívané Jitřenka, vládnoucí ranním červánkům a novému jitru, že může sledovat takovou nádheru, přinášející naději a chuť do práce.

Sebrala vědro a lehkým krokem uháněla k nedaleké řece protékající úrodným údolím, v němž se usídlili. Poklekla a vyhrnula si sukni, aby si ji nezmáčela. Nabrala křišťálově čistou vodu, při tom pozorovala svůj odraz na průzračné hladině. Usmála se na sebe.

Matka jí už od dětství říkávala, že má čarovný úsměv, jenž by jí mohla závidět i sama Lada, bohyně krásy, lásky a manželství. Tvrdil to také Dobroslav a ona neměla důvod mu nevěřit. Narodili se

jen pár dnů od sebe a měli k sobě blízko už jako děti. Důvěřovala mu, a kdykoliv se ocitla v jeho přítomnosti, připadala si v naprostém bezpečí.

S plným vědrem zamířila zpět k osadě, ohrazené palisádou dřevěných kůlů, a postupně mýjela své sousedy. Vlídne se s nimi pozdravila a popřála dobré ráno. Procházela mezi pobíhající drůbeží a těsně se minula s Dobroslavem. Letmo se dotkl její ruky a do ucha jí zašepтал, jak moc jí to sluší.

S mizejícím ruměncem ve tvářích vešla do obydlí, které sdílela s rodiči a mladší sestrou Doubravkou. Ucítla vůni čerstvé mléčné kaše. Ke snídani si ji – na ohni v hliněné peci přímo v polozemnici – dělali často, ale pokaždé jinak, aby se jim nepřejedla. Dnes ji měli oslazenou medem lesních včel. Svatava odložila vědro s vodou a matka jí podala dvě dřevěné misky s porcí kaše. Jednu z nich Svatava položila na zem do rohu polozemnice, aby tak uctila domovního ducha, domovoje. Díky této pohostinnosti pečlivě střežil jejich domov namísto toho, aby jim škodil. Poté se i ona se svou miskou usadila na obvyklé místo, aby se v klidu najedla.

Po jídle se každý z nich začal věnovat své práci. Doubravka spěchala nakrmit slepice, otec vyráběl keramické nádoby na hrnčířském kruhu a matka pokračovala ve tkání. Svatava si vzala malý proutěný koš vlastní výroby a vyběhla ven. Čekala na svou nejbližší přítelkyni Bohdanku, aby mohly společně vyrazit na sběr bylin a hub.

Svatava stála na domluveném místě, přešlapovala a přítelkyni nedočkavě vyhlížela. Náhle za sebou uslyšela blížící se kroky. Než se stačila otočit, někdo jí drobnými dlaněmi zakryl oči. Nemusela hádat, o koho jde. Poznala to ihned.

„To je dost,“ pronesla Svatava. „Už jsem si myslela, že tu zapustím kořeny, Bohdanko.“

Měla pravdu, byla to ona. Děvče s d'olíčky na obou tvářích se smálo a spustilo ruce podél těla.

„Ty jsi věděla, že jsem to já?“

„Ovšem. Kdo jiný z dospělých se chová tak ztřeštěně jako ty?“

„Pravda. Můžeme jít?“

Svatava horlivě přikývla a společně zamířily k nedalekému lesu. Dobytek, který přes noc zůstal v ohradě, se už pásal na louce kolem osady. Kromě krav, vepřů, drůbeže a ovcí chovali i několik koní. Svatava koně milovala, ale měla zakázáno se k nim přiblížit. Podle jejího otce byli příliš divocí. Ona jeho názor nesdílela a chodila je alespoň tajně obdivovat a podstrojovat jim sladká jablka. Sednout si na ně se neodvážila.

Dívky hledaly houby jen při kraji lesa, blízko osady, a držely se při sobě, protože měly strach z toho, co by je hluboko v temném lese mohlo potkat. Už od mala slyšely příběhy o tajemném lesním duchovi, Strážci lesa, lešijovi, hejkalovi nebo bludičkách, co vedou poutníky bažinami přímo do záhuby. Odvážily se jen do míst, které dobře znaly, a věděly, že by se jim při možném nebezpečí dostalo rychlé pomoci od mužů z osady.

Bohdanka se právě sehnula pro další hříbek, když nedaleko praskla větvička. Lekla se.

„Co to bylo?“ vyhrkla a rozhlédla se kolem.

Chtěla se ujistit, že jsou skutečně samy a nepozorují je lačné oči dravce či ještě hůř, divého muže.

„Nejspíš jen srnka,“ odvětila Svatava klidně. „Neboj se, tady na kraji lesa nám nic nehrozí.“

„Ale co když to byl lešij? Co když... co když se už z lesa nevrátíme?“

„Moc se bojíš. Na tomhle místě přece nejsme poprvé. Byla to jen srnka. A i kdybys měla pravdu a skutečně to byl Strážce lesa, ani pak se bát nemusíš. Stará se o les a zvířata, co v něm žijí. Trestá jen ty, kteří lesu škodí. A to my přece neděláme. Nám dvěma neublíží,“ uklidňovala Svatava Bohdanku a vzala ji za ruku.

„Jsem ráda, že tu jsem s tebou. Ty se nikdy ničeho nebojíš,“ pronesla Bohdanka s úlevou.

„To se ti jen zdá,“ odvětila Svatava. „Večer při slavnosti, až se budou vyprávět staré mýty a pověsti, ti to tak možná nepřijde.“

„Kdeže,“ namítla Bohdanka a mávla nad tím rukou. „To jsme se bály, když jsme byly děti.“

„Nu, nevím. Některé příběhy jsou strašidelné pořád. Třeba ten o jezinkách, vodníkovi nebo o žithole,“ vyjmenovávala Svatava.

„A nezapomínej na polednici,“ dodala Bohdanka a trochu se při tom otrásla. „Máš pravdu. Jsou příběhy, které mi nahánějí hrůzu i teď.“

„O to víc si budeme dávat pozor, abychom nerozhněvaly bohy a bytosti kolem nás.“

Ještě chvíli chodily po známých stezkách až na palouk, za jehož hranice se už nikdo z místních neodvážil. Pár hub našly i tady, a kromě nich také bylinky, které potřebovaly. Do osady se vrátily ruku v ruce za společného zpěvu jedné z jejich písní, oblíbené zejména mezi děvčaty.

*„Jaro, léto, podzim, zima,
na celý rok se vzpomíná.
Luční kvítí rozkvétá.
To Vesna. To Vesna.
Louky jsou plné života.
To Vesna. To Vesna.
Letní žár nás snadno opálí.
To Živa. To Živa.
Chladná voda zase ochladí.
To Živa. To Živa.
Listí zbarví se do hněda.
To Mokoš. To Mokoš.
Vítr se víc a víc zvedá.
To Mokoš. To Mokoš.
Krutá zima se přiblíží.
To Morana. To Morana.
Každý jaro zas vyhlíží.
To Morana. To Morana.
Jaro, léto, podzim, zima,
na celý rok se vzpomíná.“*

Než se rozloučily, vřele se objaly, zamávaly si a každá se rozešla na jinou stranu osady. Svatava cestou mýjela dřevěné sochy a vypodobení pohanských bohů, které obyvatelé osady uctívali a pravidelně jim obětovali vypěstované plodiny, mléko, med, zvířata či vlny výměnou za to, že nad nimi drželi ochrannou ruku a nedopustili, aby se jim vedlo špatně. Kromě Peruna, Lady, Dažboga, Svaroga, Roda, Rožanic, Zory a Vesele uctívali i bohyně, které byly zodpovědné za změny ročních období. Na jejich počest nosili na kamenný stůl uprostřed osady plody a rostliny typické právě pro dané období, ať už šlo o Vesnu, Živu, či Moranu. O podzim se dělila Živa s Moranou, avšak namísto nich na podzim raději uctívali Mokoš, Matku zemi, díky níž plodily jejich louky, sady i pole.

Svatava k sobě svázala natrhané bylinky a pověsila je, aby se sušily. Houby, které si s Bohdankou rozdělila na dva stejné díly, očistila, nakrájela na plátky a zpracovala tak, aby jim nějaký čas vydržely. Při tom myslela na to, co je čeká na dnešní slavnosti, kdy medovina s pivem potečou proudem a stařešinové budou vyprávět příběhy. O bájných bytostech obývajících pole, lesy, louky i vodní plochy a bažiny v jejich okolí, ale hlavně o bozích, bez nichž by lidé vůbec neexistovali. Nejvíce se však těšila na blízkost Dobroslava při večerním ohni, na jeho teplo, vůni a láskyplné objetí, které jí pomůže zapomenout na všechna příkoří i strachy. V jeho náruči se strašidelných příběhů bát nebude. S ním je v bezpečí a žádná stvoření jí neublíží. Dobroslav je její život... A kdyby musela, života by se vzdala, aby svého milého zachránila. Stejně jako by to on udělal pro ni.

VYPRÁVĚNÍ U OHNĚ

Maso se opékalo nad ohněm, kolem tancovaly všechny svobodné dívky, hlasitě se zpívalo a hrálo na píšťaly a bubny. Nebylo to dlouho, co oslavovali Vesele, boha dobytka a podsvětí, a o několik dní později obětovali med, sýr, obilí a chléb Rožanicím, bohyním lidského osudu. Obětovaly se jim i první ustřižené vlasy dvanáctiletých dětí. Věřilo se, že s dříve ustřiženými vlasy by děti přišly o ochranu od bohů i jejich rodičů. Nyní však uctívali Matku zemi, bohyni Mokoš. Děkovali za její přízeň a plodnost úrody, díky níž budou moct přežít přicházející období zimy a krutou vládu bohyně smrti, Morany.

Hudba nabírala na síle, melodie zrychlovala. Děvčata tančila do rytmu a výskala radostí. Muži a chlapci, kteří se nestarali o oheň nebo nehráli na nástroje, pozorně sledovali tanečnice. Jakmile melodie ustala, dívky odložily své věnce ze zralých obilných klasů a podzimních květů na kamenný oltář jako další obětinu pro bohyni Mokoš.

Rozlévala se medovina i pivo. Rožněné maso se spolu s čerstvě upečeným chlebem rozdělilo rovným dílem a muži se předháněli ve vyprávění příběhů z dávných dob. Svatava seděla vedle Dobroslava, urostlého mladíka se světlými kudrnatými vlasy po ramena a se stejně modrými očima, jaké měla i ona sama. Naproti ní seděla Bohdanka s Daliborem, jejím milým. Kývly na sebe a pokračovaly v naslouchání stařešinova vyprávění o stvoření světa.

„Před počátkem stvoření světa a života, tak jak jej známe dnes, zde nebylo ničeho jiného než hlubokého moře Chaosu, na němž se plavilo zlaté vejce. Ve vejci žil Rod, bůh osudu a zrození, takto putující po moři již mnoho věků. Jednoho dne se ale moře ochladilo a Rod se probрал ze svého dlouhého spánku. To byl okamžik, kdy ožila i bohyně lásky a krásy, Lada. S její pomocí se Rod dostal z tísnivého vězení zlatého vejce a společnými silami stvořili zemi i hvězdy, přírodu

i svého dalšího druhu, Svaroga, boha řemesel a kovářství. Rod stvořil i kozu s krávou a díky jejich mléku tři bohové zrodili bohyni Mokoš, Matku zemi. Poté Rod zaplavil nově utvořenou zemi vodou, na jejíž hladinu se z hlubin vynořila Zemská kachna, jedna z mnoha podob zákeřného boha Černoboga, zodpovědná za příchod démonů. Co by to ale bylo za svět – bez lidí? Mokoš věnovala Ladě hlínu. Ta spolu s kamením, mořskou vodou a trávou dala vzniknout lidskému tělu. Naše duše – to, co z člověka dělá člověka a po našem skonu putuje do Velesova podsvětí – nám vdechl Svarog. A naše vědomí nám polibkem na čelo vtiskl sám Rod. To díky němu se můžeme svobodně rozhodovat, myslet a cítit. V každém z nás jsou zastoupeny všechny čtyři živly. Voda od Lady. Země od Mokoš. Oheň od Svaroga. Vzduch od Roda. Z těchto čtyř bohů my všichni vycházíme. Jsme tu jen díky nim a za to bychom měli být vděční.“

Posluchači začali vášnivě přikyvovat a debatovat, dokud je nepřerušil další vypravěč. Rozhodl se vypovědět příběh o bohyni měsíce, Chors, a její nenarozené dcerce, jež se měla stát vládkyní období mezi Živou a Moranou. Kvůli svému původu však nebyla přijata mezi bohy a rozplynula se, neboť nebyla ani plod léta, ani plod zim. Z plodu zim ozvěna utvořila podzim. Toto období bohužel nezískalo svou bohyni, přesto má svůj název. O vládu nad podzimem se stále perou bohyně léta a zimy. Pokud je příjemné počasí, vyhrává Živa, a jestliže převládá to nevlídné, vítězí Morana. Chors i nadále vyhlíží svou milovanou dceru, kterou vidí v jedné z lidských žen. Její jméno ovšem nezná nikdo, kromě ní samotné.

„Mohla by to být klidně i jedna z vás,“ oslovil vypravěč mladé dívky sedící u ohně a pohledem se zastavil u Svatavy, „to se ale nejspíše nikdy nedozvíme.“

Po jeho příběhu následoval přípitek z rohů s medovinou a spolu s ním i další příběh. Tentokrát již nebyl o bozích. Muž vyprávěl o malém chlapci, jehož unesly jezinky, ošklivé divoženky obývající temné a vlhké jeskyně.

„Žili byli rodiče, kterým bohové nadělili pouze jedno dítě. Chlapce. Opatrovali jej jako oko v hlavě a nikdy ho nespustili z dohledu.

Jednoho dne se ale museli vydat pryč a nechali chlapce samotného. Nabádali jej, aby zůstal zavřený a nikomu neotvíral, dokud se nevrátí. Věřili svému synovi, že je uposlechne, a s klidným srdcem odešli. Chlapec si hrál a nepřekročil práh domova. Pak někdo zaklepal na dveře a jemným hláskem se jej snažil přimět, aby otevřel a vpustil ho dovnitř. Chlapec neuposlechl své rodiče a otevřel. Za svůj neuvážený skutek zaplatil velkou cenu, tu ze všech nejvyšší. Spatřil tři děsivé a ohavné ženské bytosti v zašpiněných roztrhaných hadrech s rozčuchanými vlasy. Jezinky ho popadly a unesly do své temné jeskyně. Chlapec prosil, žadonil a plakal, aby ho propustily, ale jako by ho vůbec neslyšely. Byl zcela v jejich moci a nebylo mu pomoci. Štípaly ho, lechtaly a vyloupily mu oči. Nakonec ho utrápily k smrti, uvařily v kotli a celého ho snědly. Nešťastní rodiče svého synka volali a hledali, ale nikdy více jej už nenašli...“

Malé děti, sedící u ohně na klíně svých rodičů, se usedavě rozplakaly nad chlapcovým osudem. Bály se, aby i je jezinky neunesly do své jeskyně, hluboko do lesů, odkud není úniku.

„Pamatujte tedy,“ nabádal je vypravěč, „že je třeba poslouchat rodiče a nejednat proti jejich vůli. Jedině tak se vyhnete strašnému osudu.“

Po jezinkách se mluvilo i o polednicích, které vyžadovaly, aby lidé k poledni již nepracovali na poli, jinak jim polednice pokládaly hádanky nebo je nutily hodinu mluvit, aby se uchránili před zlým osudem. Vyprávělo se i o dalších bytostech: o lešijovi, rusalkách, běsech i o žithole se srpem v ruce, jímž usekávala hlavy těm, co chtěli poli uškodit.

Svatava na chvíli přestala poslouchat. V myšlenkách se vrátila do svého dětství a vzpomínala, jak prožívala tyto slavnosti jako dítě. Ačkoliv jí některé příběhy naháněly hrůzu, vždy se na slavnosti během celého roku těšila. Měla radost, když byli všichni pohromadě a užívali společných chvil, na něž kvůli práci nezbývalo mnoho času.

Zahleděla se do teplých zářivých plamenů. Stařešinové právě rozmlouvali o blížícím se svátku Návy, kdy se zesnulé duše předků vrací z Velesova podsvětí zpět do světa živých, aby navštívily žijící

příbuzné, od nichž se očekávala pohostinnost. Rovněž se zapalovaly svíce, které ukazovaly mrtvým cestu.

Dobroslav se k Svatavě naklonil a tiše, aby to slyšela jen ona, jí zašeptal do ucha:

„Šla by ses se mnou projít?“

„Ráda,“ odvětila stejně potichu, vzala ho za ruku a společně vyrazili do tmy.

Šli v tichosti a užívali si přítomnosti toho druhého. Vítr je ovanul chladným vzduchem. To Svatavě přišlo velmi vhod, neboť stále ještě měla tváře horké od ohně. Minuli dřevěnou sochu Velese, boha podsvětí, dobytka a bohatství, a stačilo jim jen pár dalších kroků, než dosáhli svého cíle. Ulehli do trávy, proplekli ruce a pohlédli vzhůru ke hvězdám.

„Když jsem byla malá,“ pronesla Svatava po chvíli, opřená hlavou o jeho hrud', „myslela jsem si, že pokud bych natáhla ruku dost daleko, mohla bych se těch krásných zářivých hvězd dotknout... Teď už ale vím, že to nejde, ať se snažím sebevíc. Jsou příliš daleko. Mimo náš dosah, mimo náš dotek. Jsou chladné, vzdálené, a přesto nádherné.“

„Tak jako ty,“ pronesl Dobroslav a políbil ji do vlasů.

„Co to slyším? Já jsem snad chladná a vzdálená?“ odvětila Svatava dotčeně, avšak jen naoko.

„Ne, to rozhodně ne. Chtěl jsem tím říct, že jsi stejně nádherná a...“ Dobroslav se odmlčel, jako by se snažil přijít na to pravé slovo, které by jí bylo hodno, „... a jedinečná. Jiná dívka není jako ty. Tak odvážná, laskavá, pracovitá a plná života. To na tobě obdivuji nejvíce. Užíváš si každého dne naplno, jako by měl být tvým posledním.“

„Nikdy nevíme hodiny ani dne, kdy si pro nás přijde smrt a naše duše odejde k Velesovi do podsvětí... Tak proč se neradovat ze života a neužívat si, že jsme na světě?“

Dobroslav neodpověděl, ale ona vycítila, že to vnímá stejně. Po dlouhé chvíli, kdy ani jeden z nich nepromluvil, si Svatava začala tiše pobrukovat píseň, kterou jí matka zpívala, když byla ještě dítě, a Dobroslav se k ní připojil.

*„Spi, dítě mé,
spi sladce až do rána.
Zase dočkáš se dne,
je s tebou tvá máma.
Spi, lásko má,
spi až do kuropění.
Počkej, až pomine tma,
v náruči mé se bolest v lásku mění.
Spi, broučku můj,
ještě není čas vstávat.
Miluji tě, na to pamatuj,
až budeš se jednou vdávat.“*

Nečekaně se od ní odvrátil, vztáhl ruku k nebi a vyhrkl:

„Podívej se! Padá hvězda. Přej si něco, lásko, a splní se to.“

Svatava se usmála, zavřela oči a zašeptala:

„Chci se stát tvou ženou.“

„A já tvým mužem,“ odvětil Dobroslav, naklonil se k ní a políbil ji.

Svatava se od něj ale odtáhla.

„Bohužel je tu něco, co mě trápí,“ pronesla tiše s očima sklopenýma k zemi.

„Cože? O co jde?“ vyhrkl Dobroslav s mírnými obavami. Opatrně ji chytil za ruce, aby pro ni bylo lehčí říct mu, co ji tíží na srdci. Bylo znát, že váhá.

„To moji rodiče,“ hlesla Svataava. „Ač ví, že mám oči jen pro tebe, raději by mne viděli po boku Ctirada. Nechci je zklamat, ale v tomhle jim nemohu být po vůli. Chci si vzít tebe, ne jeho.“

Svatava čekala, jak Dobroslav odpoví. On ale nepromluvil. V jeho tváři spatřila zadumaný výraz, který dobře znala. Měl ho vždy, když přemítal o něčem důležitém. Tak jako teď. V tichosti vyčkávala, na co přijde. Netrvalo dlouho, jeho výraz se rozjasnil a on jí prozradil, co vymyslel.

Souhlasila.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy *Za hranicemi světa*.
Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.